

ที่ นร ๐๒๐๓/๗๗๗๗

๑/๒๔ ๖
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดขึ้นของป่าต้นน้ำลำธาร
และการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปก

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

อ้างถึง หนังสือที่ นร ๐๒๐๓/๑๔๔๖๖ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือที่ วท ๐๕๐๓/๔๑๔๔ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๔
และเอกสารประกอบ

ตามที่เรียนมาว่า ได้ขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณา
เสนอความเห็น กรณี กระทรวงอุตสาหกรรมขอทบทุนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔
มกราคม ๒๕๖๔ เรื่อง การพิจารณาเพิกถอนเขตต้นน้ำลำธาร ลุ่มน้ำป่า
บริเวณเหนือเขื่อนภูมิพล ที่ทางมีให้มีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวโดยเด็ดขาด นั้น
เรื่องนี้ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
ได้พิจารณาเสนอความเห็นมาด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาพร้อม
คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ลงมติ
เห็นชอบด้วยตามมติของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้ง ๓ ข้อ สำหรับพื้นที่
ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ A นั้น ไม่ให้มีการใช้พื้นที่ในทุกกรณีโดยเด็ดขาด ส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่
ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ B ถ้ามีความจำเป็นต้องอนุญาตให้ประทานบัตรหรือต่ออายุประทานบัตร
การทำเหมืองแร่ ก็ให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นราย ๆ ไป
จึงเรียนยืนยันมา ได้แจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายปลั่ง มีจุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองนิติธรรม

โทร. ๒๕๓๖๖๐๖

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 วันที่ ๑๑๐ ๑๓-๖
 วันที่ ๒๒ พ.ค. ๒๕๖๓ ๑๔.๓๐๔

กพร. กม. ๒ วันที่ ๒๓๐๘
 วันที่ ๒๖/๑๕/๖๕ 9346
 ๑๑.๔๐๘ SINE 8.

๗๒
 ๑๐๓๐
 ๑๕๓๐-๒๕
 ๑๔-๐๕๓.
 ๒/๒๔

ที่ วท ๐๕๐๑/

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
 และการพลังงาน
 ถนนพระรามที่ ๖ พญาไท กทม. 104๐๐

๒๕ เมษายน ๒๕๖๓

เรื่อง มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
 และข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ

กักก.
 ๕๕

เรียน ท่านรองนายกรัฐมนตรี (นายพิชัย วัชรวงษ์)

๗/NE28 สิ่งที่ได้รับมาด้วย เอกสารประกอบการพิจารณา ๗๐ ชุด

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
 การพลังงาน ได้นำเสนอมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนด
 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากมติคณะ
 รัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓ และวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ให้มีการกำหนดชั้นและอาณาเขต
 ของป่าไม้ต้นน้ำลำธาร บริเวณลุ่มน้ำอิง และลุ่มน้ำวัง ตามลำดับ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ
 โดยในเขตป่าต้นน้ำลำธารชั้นที่ ๑ ได้ห้ามการใช้ประโยชน์อย่างเด็ดขาด แต่โดยเหตุที่พื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพ
 ทางแร่สูง กระทรวงอุตสาหกรรมจึงขอให้คณะรัฐมนตรีทบทวนมติดังกล่าว ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติ
 ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยกรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี สำนักงานคณะ
 กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อ
 พิจารณาทบทวนมติของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว คณะกรรมการได้พิจารณาแล้วเห็นควรให้มีการปรับปรุงการ
 กำหนดชั้นและอาณาเขตของป่าต้นน้ำลำธารให้ถูกต้องตามหลักวิชาการยิ่งขึ้น

คณะรัฐมนตรี ได้พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการพิจารณาทบทวนมติ
 คณะรัฐมนตรีได้เสนอ ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ แล้วให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 และกระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกันพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ เมษายน
 ๒๕๖๔ ได้พิจารณาผลการพิจารณาของ ๒ กระทรวงแล้ว และได้มอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 รับไปพิจารณา ก่อน ซึ่งสรุปได้ว่ายังไม่สามารถหาผลสรุปที่เป็นข้อยุติ เพื่อนำมาแก้ไขสถานการณ์ความขัด
 แย้งข้างต้นได้

๑๕/๒๕๖๓
 ๑๕/๒๕๖๓
 ๑๕/๒๕๖๓
 ๑๕/๒๕๖๓

3/24

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้นำปัญหาข้างต้นมาพิจารณาหาทางแก้ไข อีกทางหนึ่ง โดยได้เสนอเรื่องเข้าคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำขึ้น ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับกำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำ ศึกษาวิจัยแบ่งขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญๆ และกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละ ขึ้นลุ่มน้ำให้สอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้เสนอโครงการศึกษาเพื่อกำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทย คือคณะรัฐมนตรี เป็นโครงการพัฒนาเร่งด่วน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525 ให้ ำเนินโครงการฯ ได้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มอบให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการศึกษาวิจัยโครงการดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการกำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำเป็นที่ปรึกษา ซึ่ง โครงการนี้จะใช้เวลาในการวิจัยประมาณ 5 ปี (ท.ศ. 2526-2530) โดยในช่วง 3 ปีแรก จะทำการ วิจัยลุ่มน้ำทางภาคเหนือ อันได้แก่ มิง วัง ยม และน่าน และช่วง 2 ปีหลัง จะทำการวิจัยลุ่มน้ำทาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันได้แก่ ชี และ มูล

อนึ่ง จากการสัมมนาคณะกรรมการร่วมรัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ (กรอ.) ภูมิภาค ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 2-4 กุมภาพันธ์ 2527 ได้มีการพิจารณาดังปัญหา ข้อขัดแย้งอันเกิดจากการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณลุ่มน้ำมิง และวัง ซึ่งที่ประชุมได้ เสนอแนวทางแก้ไขไว้สองข้อคือ การแก้ไขปัญหาระยะสั้น ให้กรมป่าไม้ และสำนักงานคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติร่วมกันพิจารณาดำเนินการผ่อนคลายหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวได้ ส่วน การแก้ไขปัญหาระยะยาว ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากร ธรณี ร่วมกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการทบทวนการกำหนดพื้นที่ดินน้ำมิง และวัง ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง และให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี โดยจะรอผลการวิจัยของโครงการศึกษาเพื่อกำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญ ของประเทศไทย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มอบให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็น ผู้ดำเนินการ

บัดนี้ คณะผู้ทำการวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำมิง และวัง เสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้เสนอผลงานวิจัยในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การแบ่งขึ้นคุณภาพ ลุ่มน้ำของประเทศไทยมาแล้ว 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมในระดับผู้บริหารหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการ อนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำ 18 หน่วยงาน และคณะผู้วิจัยได้นำผลจากการประชุม เชิงปฏิบัติการดังกล่าวมาปรับปรุงการดำเนินงานศึกษาวิจัยและเสนอรายงานผลการวิจัยต่อคณะกรรมการ กำหนดขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำ พิจารณาคำล้าดับแล้ว

4/24

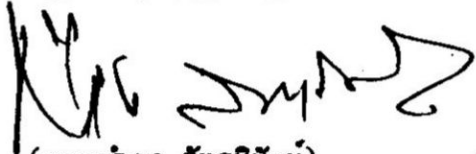
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เห็นว่าการดำเนินโครงการนี้เป็นเรื่อง
เร่งด่วน ตามมติ กรอ.ภูมิภาค ดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
เพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งที่ 2/2528 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2528 ซึ่งได้มีมติของที่ประชุมดังนี้คือ

1. เห็นชอบกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและให้น้ำหลักเกณฑ์
ดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำอื่นๆ ทั่วประเทศต่อไป
2. เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ
3. เห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบ
ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันจัดทำแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan)
ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ ตามข้อ 2.

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ศึกษาแล้วเห็นชอบด้วยกับมติ
ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ-

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดพิจารณาว่าเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความ
เห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือไม่

ขอแสดงความนับถือ

(นายคำรณ ภัทรพิพัฒน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยีและการพลังงาน

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กองนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

โทร. 2792793

เรื่อง

หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
และข้อเสนอแนะมาตรการการแก้ไขที่คืนในเขตลุ่มน้ำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่ไ้มีปัญหาคัดแย้งระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณลุ่มน้ำ อันเกิดจากการที่ไ้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2518 และวันที่ 13 กรกฎาคม 2520 เพื่อกำหนดชั้นและอาณาเขตของ ป่าไม้ต้นน้ำลำธารบริเวณลุ่มน้ำบึง และลุ่มน้ำวัง ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดย กำหนดให้การกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ ในเขตป่าไม้ต้นน้ำลำธารชั้นต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ไ้ตั้งขึ้นไว้ ยกเว้นในเขตป่าไม้ต้นน้ำลำธารชั้นที่ 1 ไ้ห้ามมิให้มีการขอใช้ประโยชน์โดยเด็ดขาด (เอกสารแนบ 1 และ 2) แต่โดยเหตุที่พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทาง แร่สูง กระทรวงอุตสาหกรรมจึงขอให้คณะรัฐมนตรีพหุมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องนี้และ คณะรัฐมนตรีไ้มีมติเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2520 ตั้งคณะกรรมการอันประกอบด้วยกรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ขึ้นพหุมติคณะรัฐมนตรีทั้งสองดังกล่าว (เอกสารแนบ 3) โดยผลการพิจารณาปรากฏว่า ควรจะไ้ปรับปรุงการกำหนดชั้นและอาณาเขต ของป่าไม้ต้นน้ำลำธารเสียใหม่ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการยิ่งขึ้น

คณะรัฐมนตรีไ้พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาคัดแย้งดังกล่าวตามที่คณะกรรมการ พิจารณาพหุมติคณะรัฐมนตรีไ้เสนอแล้วโดยในการประชุมเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2523 แล้วไ้ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกันพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง (เอกสารแนบ 4) ซึ่งในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2524 ไ้พิจารณาผลการ พิจารณาร่วมของ 2 กระทรวงแล้ว และไ้มอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปพิจารณาก่อน (เอกสารแนบ 5) ซึ่งสรุปไ้ได้ว่า คณะรัฐมนตรียังไม่สามารถหาผลสรุปที่เป็นข้อยุติ เพื่อนำมาแก้ไข สถานการณ์ความขัดแย้งข้างต้นไ้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องริบควันที่จะต้องดำเนินการเพื่อ แก้ไขปัญหาในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณลุ่มน้ำไ้หมดสิ้นไป

2. การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

2.1 สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้นำเรื่องดังกล่าวข้างต้นเสนอเข้าคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาอีกทางหนึ่ง และได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำขึ้น ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการสำหรับกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ศึกษาวิจัยแบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญ ๆ และกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละชั้นลุ่มน้ำให้สอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม และได้เสนอโครงการศึกษาเพื่อกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำสำคัญของประเทศไทยเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2525 ให้เป็นโครงการพัฒนาเร่งด่วน โดยโครงการนี้จะใช้เวลาในการวิจัยประมาณ 5 ปี (พ.ศ. 2526-2530) โดยในช่วง 3 ปีแรก จะทำการวิจัยลุ่มน้ำทางภาคเหนือ อันได้แก่ ปิง วัง ยม และน่าน และช่วง 2 ปีหลัง จะทำการวิจัยลุ่มน้ำทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันได้แก่ ชี และมูล ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการศึกษาต่อไป

2.2 จากการสัมมนาคณะกรรมการร่วมรัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ (กรอ.) ภูมิภาค ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 2-4 กุมภาพันธ์ 2527 ได้มีการพิจารณาถึงปัญหาข้อขัดแย้งอันเกิดจากการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณลุ่มน้ำปิงและวัง และที่ประชุมได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้สองขั้นตอนคือ

1. การแก้ไขปัญหาระยะสั้น ให้กรมป่าไม้ และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติร่วมกันพิจารณาคำแนะนำการผ่อนคลายเป็นให้มีการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่น้ำสาธารณะ ชั้นที่ 1 เพื่อการทำเหมืองแร่ได้ โดยที่กรมป่าไม้จะกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการชั่วคราวในการอนุญาตดังกล่าว

2. การแก้ไขปัญหาระยะยาว ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรธรณี ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการทบทวน การกำหนดพื้นที่ต้นน้ำปิง และวัง ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง และให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี โดยจะรอผลการวิจัยของโครงการศึกษาเพื่อกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำสำคัญของประเทศไทย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้มอบให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการ

2.3 บัดนี้ คณะผู้ทำการวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ดำเนินการวิจัยมาเป็นเวลาประมาณ 2 ปี และได้นำผลงานวิจัยของแต่ละปีเสนอต่อผู้บริหารในหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำจำนวน 18 หน่วยงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การแบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศไทย ณ จังหวัดเชียงใหม่มาแล้ว 2 ครั้ง เพื่อให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ในแนวทางหรือวิธีการของการแบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่เป็นผลจากการศึกษาวิจัยโครงการดังกล่าวข้างต้น (เอกสารแนบ 6 และ 7) และคณะผู้ทำการวิจัยได้นำผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวมาปรับปรุงการดำเนินงานศึกษาวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้เสนอรายงานผลการวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงและลุ่มน้ำวังต่อคณะกรรมการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเพื่อพิจารณาตามลำดับแล้ว

2.4 คณะกรรมการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ได้พิจารณาผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและข้อเสนอแนะมาตรการการแก้ไขที่คืนในเขตลุ่มน้ำแล้ว เห็นว่า ผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะใช้เป็นข้อพิจารณาที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเป็นการถาวรได้ส่วนข้อเสนอแนะมาตรการการแก้ไขที่คืนในเขตลุ่มน้ำก็จะ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการลุ่มน้ำในอนาคตได้เช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้นำผลการวิจัยดังกล่าวเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาหลักการ เพื่อที่จะได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาหลักการต่อไป

3. มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้พิจารณาเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและข้อเสนอแนะมาตรการการแก้ไขที่คืนในเขตลุ่มน้ำ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ในการประชุมครั้งที่ 2/2528 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2528 และมีมติดังนี้

3.1 เห็นชอบกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำตามรายละเอียดปรากฏในเอกสารประกอบการประชุม หมายเลข 1 และให้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำอื่น ๆ ทั่วประเทศต่อไป

8/24

3.2 เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ
ตามรายละเอียดปรากฏในเอกสารประกอบการประชุม หมายเลข 2

3.3 เห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบ
ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการปฏิบัติงาน (Action
Plan) ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำตามข้อ 3.2

4. ประเด็นเสนอเพื่อพิจารณา

ใครขอให้คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาดังนี้

4.1 เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และให้นำหลักเกณฑ์
ดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำอื่น ๆ ต่อไป

4.2 เห็นชอบกับข้อเสนอแนะมาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ

4.3 เห็นชอบให้มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) ให้สอดคล้อง
กับข้อเสนอแนะ มาตรการการการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ ในข้อ 4.2 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการดำเนินงาน

1. คำนิยามทั่วไป

- (1) หลักเกณฑ์ หมายถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำ
- (2) มาตรการ หมายถึงมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำแต่ละชั้น
- (3) หลักเกณฑ์และมาตรการ หมายถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำ และมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำที่กำหนดขึ้นโดยส่วนงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเสนอแนะให้มีการใช้ที่ดินในเขตป่าต้นน้ำ และพื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศ

2. หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำ

หลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำในที่นี้กำหนดจากปัจจัยด้านกายภาพ ซึ่งมีผลต่อกระบวนการทางอุทกวิทยาและมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก รวม 6 ประการคือ .-

2.1 สภาพภูมิประเทศ ใช้ลักษณะแผ่นดิน (landform) ว่าเป็นบริเวณแนวสันเขา ยอดเขาแหลม ยอดเขามน หุบเขา หน้าผา ลาดเขา เชิงเขา บริเวณรอยกักกักร่องเขา ที่ราบชันบันได ที่ราบหรือที่ลุ่ม ซึ่งมีผลต่อการกำหนดการใช้ที่ดิน

2.2 ระดับความลาดชัน ใช้ค่าเฉลี่ยความลาดชันของพื้นที่เป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งนับและคำนวณได้จากพื้นที่ที่กำหนดขึ้น

2.3 ความสูงจากระดับน้ำทะเล ใช้ค่าเฉลี่ยความสูงจากระดับน้ำทะเล เป็นเมตร ที่ปรากฏในแผนที่สภาพภูมิประเทศ

2.4 ลักษณะทางธรณีวิทยา ใช้ชนิดของหินและอายุทางธรณี รวมทั้งสมบัติที่จะแปรสภาพเป็นดินที่มีความยากง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในพื้นที่

2.5 ลักษณะทางปฐพีวิทยา ใช้สมบัติของดินที่เกี่ยวข้องกับความลึกความอุดมสมบูรณ์และความยากง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายของชนิดดินที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในพื้นที่

การกำหนดค่าปัจจัยต่างๆ ทั้งห้านี้ กำหนดจากแผนที่สภาพภูมิประเทศ มาตราส่วน 1 : 50,000 แผนที่ดิน และแผนที่ธรณีวิทยาของส่วนราชการต่างๆ ประกอบการตรวจสอบภาคสนาม โดยใช้พื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรเป็นเกณฑ์ และปรับสภาพของแนวเส้นชั้นคุณภาพลุ่มน้ำตามที่ควร เป็นจริง

2.6 สภาพป่าไม้ที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน ใช้ตำแหน่งของป่าที่ปรากฏอยู่ในแผนที่ มาตราส่วน 1 : 250,000 ซึ่งกรมป่าไม้ได้จัดทำเป็นแผนที่ป่าไม้ โดยการแปลตีความจากภาพถ่ายดาวเทียม ที่บันทึกภาพเมื่อปี พ.ศ. 2525 เป็นเกณฑ์

การกำหนดชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำกระทำโดยการผนวกเอาปัจจัยทั้งหมดเป็นรูปของสมการ ซึ่งได้มีการทดสอบและยอมรับจากการประชุมผู้แทนของหน่วยงานของรัฐฯ แล้ว สมการที่ใช้กำหนดชั้นคุณภาพในลุ่มน้ำปิงและวัง คือ .-

$$Y_{(wsc)} = [1.93 - 0.048(\text{Slope}) - 0.004(\text{Elev}) + 0.107(\text{Lndfm}) + 0.116(\text{Geol}) + 0.193(\text{Soil})] \text{ (FOR.)}$$

$Y_{(wsc)}$ คือดัชนีชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำของพื้นที่

Slope คือระดับความลาดเทเฉลี่ยของพื้นที่ (%)

Elev คือค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยของพื้นที่ (เมตร/10)

Lndfm คือดัชนีแทนลักษณะแผ่นดินของพื้นที่

Geol คือดัชนีแทนลักษณะทางธรณีวิทยาของพื้นที่

Soil คือดัชนีแทนลักษณะทางปฐพีวิทยาของพื้นที่

(FOR.) คือตัวแปรแทนสภาพการมีป่าไม้หรือไม่มีป่าไม้ ซึ่งได้ค่า 1 แทนสภาพมีป่าไม้ และ 0 แทนสภาพการไม่มีป่าไม้ ซึ่งตัวแปรนี้จะมีผลกับการกำหนดชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำเฉพาะในกรณีที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เท่านั้น กล่าวคือพื้นที่ใดเมื่อคำนวณด้วยสมการในวงเล็บ [.....] เป็นชั้นที่ 1 หากมีป่าไม้ปรากฏอยู่ในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ก็จะจัดเป็นลุ่มน้ำชั้น 1 A หากไม่มีป่าไม้ปรากฏอยู่ก็จะจัดเป็นลุ่มน้ำชั้น 1B

3. ชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำและมาตรการควบคุมการใช้ที่ดิน

พื้นที่ทั้งหมดของลุ่มน้ำปิงและวังจะถูกจำแนกออกเป็น 5 ระดับชั้นคุณภาพตามลำดับความสำคัญในการควบคุมระบบนิเวศของลุ่มน้ำ โดยใช้หลักเกณฑ์และสมการคณิตศาสตร์ในข้อ 2 เป็นองค์ประกอบในการกำหนดชั้นคุณภาพ ซึ่งในแต่ละชั้นคุณภาพมีคำนิยามและลักษณะดังต่อไปนี้.-

3.1 พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 : หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่ควรจะต้องสงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารโดยเฉพาะ เนื่องจากมีลักษณะและสมบัติที่อาจมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินใ้กายและรุนแรง โดยมีค่าดัชนีชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่คำนวณได้จากสมการน้อยกว่า 1.50 ไม่ว่าพื้นที่จะมีป่าหรือไม่ป่าปกคลุมก็ตาม

ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 จะแบ่งออกเป็น 2 ระดับชั้นย่อยคือ .-

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A : หมายถึงพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ที่ยังคงมีสภาพป่าสมบูรณ์ปรากฏอยู่ในปี พ.ศ. 2525 ซึ่งจำเป็นจะต้องสงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารและเป็นทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B : หมายถึง พื้นที่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ซึ่งสภาพป่าส่วนใหญ่ในพื้นที่ได้ถูกทำลาย ทัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงไปเพื่อพัฒนาการใช้ที่ดินรูปแบบอื่น ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2525 และการใช้ที่ดินหรือการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ที่ดำเนินการไปแล้วจะต้องมีมาตรการควบคุมเป็นพิเศษ

3.2 พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 : หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งมีค่าดัชนีชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่คำนวณได้จากสมการอยู่ระหว่าง 1.5 ถึงน้อยกว่า 2.21 โดยลักษณะทั่วไปมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธารในระบับรองลงมา และสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อกิจการที่สำคัญได้เช่น การทำเหมืองแร่ เป็นต้น

3.3 พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 : หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำ ซึ่งมีค่าดัชนีชั้นคุณภาพที่คำนวณได้จากสมการอยู่ระหว่าง 2.21 ถึงน้อยกว่า 3.20 และพื้นที่โดยทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งกิจการทำไม้ เหมืองแร่ และปลูกพืชกิจกรรมประเภทไม่อื่นต้น

3.4 พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 : หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำ ซึ่งมีค่าดัชนีคุณภาพของลุ่มน้ำที่คำนวณได้จากสมการอยู่ระหว่าง 3.20 ถึงน้อยกว่า 3.99 และสภาพป่าได้ถูกบุกรุกแผ้วถาง เป็นที่ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการพืชไร่เป็นส่วนมาก

3.5 พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 : หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำ ซึ่งมีค่าดัชนีคุณภาพลุ่มน้ำมากกว่า 3.99 ขึ้นไป ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่ราบหรือที่ลุ่ม หรือเป็นลาดเอียงเล็กน้อย และส่วนใหญ่ป่าไม้ได้ถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อประโยชน์ด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะทำนาและกิจการอื่นๆ ไปแล้ว

12/24

ข้อเสนอแนะมาตรการการแก้ไขที่ดินในเขตลุ่มน้ำ

1. มาตรการการแก้ไขที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 A

ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นนี้สมควรให้มีมาตรการการแก้ไขที่ดินดังนี้

1.1 ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นที่ป่าไม้เป็นรูปแบบอื่นอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้เป็นพื้นที่กั้นน้ำลำธารอย่างแท้จริง

1.2 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบำรุงรักษาป่าธรรมชาติที่มีอยู่ และระงับการอนุญาตทำไม้โดยเด็ดขาด และให้ดำเนินการป้องกันลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างเข้มงวดกวดขัน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินใด ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำ 1 A ภายหลังปี พ.ศ. 2525 กำหนดให้ใช้มาตรการดังนี้

1.3 บริเวณที่ดินใดที่ดินกำหนดเป็นลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ไว้แล้ว หากภายหลังสำรวจพบว่าเป็นที่รกร้างว่างเปล่าหรือป่าเสื่อมโทรม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปลูกป่าทดแทนต่อไป

1.4 บริเวณใดที่มีราษฎรอาศัยอยู่ตั้งเดิมอย่างเป็นการถาวรแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดที่ทำกินให้เป็นการถาวรเพื่อมิให้มีการโยกย้ายและทำลายป่าให้ขยายขอบเขตออกไปอีก

2. มาตรการการแก้ไขที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 B

ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นนี้เห็นสมควรให้มีมาตรการการแก้ไขที่ดินดังนี้

2.1 พื้นที่ใดที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ เพื่อประกอบภารกิจรูปแบบต่าง ๆ ไปแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาคำแนะนำการกำหนดการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

2.2 บริเวณใดที่ได้รับการพัฒนาเพื่อทำแหล่งพักผ่อนหย่อนใจรูปแบบต่าง ๆ ไปแล้ว หากจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใดจะต้องดำเนินการวางแผนใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ ในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.3 บริเวณที่ดินใดที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรหรือการพัฒนาในรูปแบบอื่น ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปลูกป่าฟื้นฟูสภาพพื้นที่ลำธารอย่างรีบด่วน

13/24

2.4 ในกรณีที่ต้องมีการก่อสร้างถนนผ่านเข้าไปในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นนี้ หรือการทำเหมืองแร่ หน่วยงานที่รับผิดชอบในโครงการจะต้องดำเนินการควบคุมการชะล้างพังทลายของดินที่เกิดขึ้นในบริเวณโครงการ เนื่องจากการปฏิบัติการในระหว่างดำเนินการและภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ มีแหล่งน้ำ จนทำให้เกิดอันตรายแก่สัตว์น้ำและไม่สามารถนำมาอุปโภคและบริโภคได้

2.5 ในกรณีที่ส่วนราชการใดมีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในโครงการที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติแล้ว ให้ส่วนราชการเจ้าของโครงการดังกล่าว นำโครงการนั้นเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป

3. มาตรการการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2

ในการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำชั้นคุณภาพนี้ เห็นสมควรให้มีมาตรการดังนี้

3.1 การใช้พื้นที่ทำกิจการป่าไม้และเหมืองแร่ ควรอนุญาตให้ได้ แต่จะต้องมีการควบคุมวิธีการปฏิบัติในการใช้ที่ดินเพื่อการนั้น ๆ อย่างเข้มงวดกวดขัน และเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ต้นน้ำลำธารและพื้นที่ตอนล่างอย่างเด็ดขาด

3.2 การใช้ที่ดินเพื่อกิจการทางค่านเกษตรกรรม ควรหลีกเลี่ยงอย่างเด็ดขาด

3.3 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปลูกป่าในบริเวณที่ถูกทำลายโดยรีบด่วน

4. มาตรการการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3

ในการใช้ที่ดินในเขตคุณภาพลุ่มน้ำชั้นนี้ สมควรให้มีมาตรการดังนี้

4.1 การใช้พื้นที่ทำกิจการป่าไม้ เหมืองแร่ กสิกรรม หรือกิจการอื่น ๆ อนุญาตให้ได้ แต่ต้องมีการควบคุมวิธีการปฏิบัติอย่างเข้มงวดให้เป็นไปตามหลักอนุรักษ์ดินและน้ำ

4.2 การใช้ที่ดินเพื่อการกสิกรรมในชั้นคุณภาพนี้ ควรต้องปฏิบัติดังนี้

(ก) บริเวณที่มีดินลึกมากกว่า 50 ซม. ให้ใช้เป็นบริเวณที่ปลูกไม้ผล ไม้เศรษฐกิจ และพืชเศรษฐกิจยืนต้นอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกต้อง

(ข) บริเวณที่มีดินลึกน้อยกว่า 50 ซม. ที่ไม่เหมาะสมกับกิจการทางการกสิกรรม สมควรใช้เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

14/24

5. มาตรการการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4

การใช้ที่ดินเพื่อกิจการใดๆ ในชั้นคุณภาพของลุ่มน้ำชั้นนี้ สมควรมีมาตรการดังนี้

5.1 การใช้พื้นที่ทำเหมืองแร่ ป่าไม้ และกิจการอื่นๆ ให้อนุญาตไปตามปกติ โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการโดยเคร่งครัด

5.2 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำนี้จะต้องปฏิบัติตามดังนี้

(ก) บริเวณที่มีความลาดชัน 18 - 25 เปอร์เซ็นต์ และคินเล็กน้อยกว่า 50 ซม. สมควรใช้เป็นพื้นที่ป่าไม้และไม้ผล โดยมีการวางแผนการใช้ที่ดินตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(ข) บริเวณที่มีความลาดชันระหว่าง 6 - 18 เปอร์เซ็นต์ ควรจะใช้เพาะปลูกพืชไร่นา โดยมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

6. มาตรการการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5

การใช้ที่ดินเพื่อกิจการใดๆ ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำนี้จะควรมีมาตรการดังนี้

6.1 การใช้พื้นที่ทำกิจการเหมืองแร่ การเกษตร ป่าไม้ และกิจการอื่นๆ ให้อนุญาตไปตามปกติ

6.2 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำนี้จะต้องปฏิบัติตามดังนี้

(ก) บริเวณที่มีคินเล็กน้อยกว่า 50 ซม. ควรใช้เป็นพื้นที่ในการปลูกพืชไร่ ป่า เอกชน ไม้ผล และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ หรือไม้ก็ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

(ข) บริเวณที่มีคินเล็กน้อยกว่า 50 ซม. ควรใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวและพืชไร่ และต้องระมัดระวังดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ

6.3 ในกรณีที่จะใช้ดินในชั้นคุณภาพนี้ เพื่อการอุตสาหกรรม ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรสูง

15/24

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้หมายถึง กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรธรณี กรมประมง สภาเกษตรกร กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน กรมทางหลวง สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงกลาโหม กรมการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โครงการหลวง และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ลำดับความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดชั้นปลาน้ำจืดและการทำเหมือง
ในพื้นที่ป่าปิด 16/24

66

1. คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2518 เห็นชอบตามข้อเสนอของ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ขอให้กำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงรวมเนื้อที่ประมาณ 14,371.35 ตารางกิโลเมตร
เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 ซึ่งห้ามมิให้มีการทำเหมือง หรือใช้พื้นที่โดยเด็ดขาด รวมตลอดทั้งให้อพยพราษฎรที่เข้า
ไปตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ในบริเวณดังกล่าวออก และพยายามป้องกันมิให้ขยายที่ทำกินออกไปอีก

2. คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2520 เห็นชอบด้วยตามที่กระทรวง
อุตสาหกรรมเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาบทกหนดคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2518
คณะกรรมการพิจารณาบทกหนดคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า พื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตลุ่มน้ำชั้น 1 กำหนด
ไว้กว้างขวางเกินไปสมควรให้กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรับปรุงประกาศกำหนดขอบเขต
และชั้นของป่าเสียใหม่ และเห็นควรอนุญาตให้เข้าไปสำรวจและทำเหมืองในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ได้ โดย
กำหนดมาตรการป้องกันความเสียหายต่อป่าไม้ไว้อย่างเข้มงวดกวดขัน

3. คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2523 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
และกระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกันพิจารณาเรื่องนี้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ โดยกรมป่าไม้ และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมทรัพยากรธรณี ได้ร่วมกันพิจารณา
แล้วเห็นว่า เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานสมควรกำหนดเขตลุ่มน้ำชั้น 1 โดยถือแนวระดับความสูงจาก
ระดับน้ำทะเล 750 เมตร หรือ 1,000 เมตร เป็นเกณฑ์ พร้อมทั้งมีความเห็นร่วมกันว่า สมควรให้
ทำเหมืองแร่ในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ได้ ภายใต้มาตรการควบคุมที่เหมาะสม และนอกจากนี้ยังได้พิจารณา
นโยบายการทำไม้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ที่ให้ปิดป่าจำนวน 341 ป่า
เพื่อลดการทำไม้ลงร้อยละ 50 ว่าเป็นการกำหนดนโยบายเรื่องป่าไม้ ไม่เกี่ยวกับการทำเหมือง
เพราะไม่ได้ห้ามมิให้มีการทำเหมืองไว้ จึงเห็นควรอนุญาตให้มีการทำเหมืองในเขตพื้นที่ป่าปิด
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 รวม 341 ป่าได้

4. คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2524 มอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์รับเรื่องนี้ไปพิจารณาก่อน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สอบถามไปยังกระทรวง
อุตสาหกรรมว่า หากจะคงเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ไว้อย่างเดิม จะอนุญาตให้ทำเหมืองได้ในพื้นที่ที่มีระดับ
ความสูงต่ำกว่า 750 เมตร จากระดับน้ำทะเล กระทรวงอุตสาหกรรมจะขัดข้องหรือไม่เพียงใด
เพื่อที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะได้เสนอความเห็นร่วมกันต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

/ กระทรวง...

17/24

67

กระทรวงอุตสาหกรรมได้แจ้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบว่า ไม่ขัดข้องที่จะคงเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 ไว้
ตามเดิม เพียงแต่ให้สามารถทำเหมืองในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ภายใต้มาตรการควบคุมที่เหมาะสมได้

5. ต่อมาได้มีการพิจารณาเรื่องนี้ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ และได้มีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าปิด มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นประธาน โดยให้มีหน้าที่ใน
การพิจารณาและเสนอแนะในเรื่องการทำเหมืองในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 และการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิดตาม
มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 และป่าปิดเพื่อความมั่นคง

6. คณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าปิดได้เสนอแนะต่อรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ
ไว้หลายประการ รวมตลอดทั้ง

6.1 ไม่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าปิด สันน้ำลำธารลุ่มน้ำชั้น 1 (แม่ปิง)
จำนวน 23 ป่า

6.2 เห็นควรให้ทำเหมืองแร่ในเขตพื้นที่ป่าปิดจำนวน 127 ป่า ได้

7. เนื่องจากได้มีประหาณ์คร คำขอประหาณ์คร ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 (แม่ปิง)
หลายราย ผู้ที่ได้ยื่นขอประหาณ์ครไว้ก่อนการกำหนดเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ได้ ให้เหตุผลว่า มติคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2518 ให้ดำเนินการเกี่ยวกับคำขอประหาณ์ครต่อไปได้ เมื่อกรมทรัพยากรธรณี
ได้ตรวจสอบรับรองว่ามีแร่ในบริเวณคำขอ แต่เมื่อมีมติคณะรัฐมนตรีห้ามไม่ให้ทำเหมืองในเขตสันน้ำลำธาร
ลุ่มน้ำชั้น 1 จำนวน 23 ป่า (ข้อ 6.1) จึงขอให้พิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อให้
อนุญาตให้ทำเหมืองแร่ได้

นอกจากนี้ผู้ถือประหาณ์ครทำเหมืองแร่ในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 ได้ร้องเรียนขอความเป็นธรรม
โดยให้เหตุผลว่า ได้เปิดการทำเหมืองมาก่อน การกำหนดเขตพื้นที่เป็นเขตลุ่มน้ำชั้น 1 และเมื่อประหาณ์คร
สิ้นอายุ ก็ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุมาแล้ว 1 ครั้ง เมื่อมีการขอต่ออายุประหาณ์ครครั้งที่ 2 กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ได้แจ้งให้ผู้ขอทราบ ว่า กำลังดำเนินการประสานงานกับกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อ
อนุญาตประหาณ์คร (ตามข้อ 4) แต่ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติไม่อนุญาตให้ทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิด
สันน้ำลำธาร (แม่ปิง) จำนวน 23 ป่า (ข้อ 6.1) จึงร้องขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาทบทวนมติ
คณะรัฐมนตรี เพื่อให้สามารถทำเหมืองในประหาณ์ครนี้ต่อไป

8. เนื่องจากบริเวณแหล่งแร่ที่ได้รับอนุญาตให้เปิดการทำเหมืองอยู่แล้วหลายแห่งได้ถูก
ประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ป่าปิดในภายหลัง ดังนั้น เมื่อประหาณ์ครสิ้นอายุ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ก็ไม่อาจอนุญาตให้มีการต่ออายุได้ โดยอ้างว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าปิดที่อยู่นอกเหนือจากป่าปิดที่
คณะรัฐมนตรีอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ได้ (ตามข้อ 6.2) ซึ่งโดยสภาพที่แท้จริงแล้ว ในพื้นที่บางแห่งได้มี

18/24

การค้นพบแหล่งแร่ และเปิดการทำเหมืองเป็นการถาวรในลักษณะที่ถือว่าเป็นหมู่เหมืองขนาดใหญ่
องค์การเหมืองแร่และผู้ประกอบการทำเหมืองจึงได้ร้องขอให้มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้
อนุญาตให้มีการทำเหมืองในเขตพื้นที่ป่าปิดได้

9. สภาการเหมืองแร่ได้ขอให้มีการพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการทำเหมือง
ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ชั้น 1 (แม่ปิง) และการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิด

10. องค์การเหมืองแร่ได้แจ้งให้ทราบเกี่ยวกับผลเสียหายเนื่องจากประธานบัตรของ
องค์การเหมืองแร่บางแปลงที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์และไม้อาจที่จะดำเนินการขอต่ออายุประธานบัตร
ต่อไปได้ เนื่องจากขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องป่าปิด แม้ในสภาที่แจ้งจริงแล้วพื้นที่เหล่านั้นได้
เปิดการทำเหมืองมาเป็นเวลานานและยังมีแร่ที่คงเหลืออย่างสมบูรณ์จึงขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา
ทบทวนให้มีการอนุญาตประธานบัตรหรือต่ออายุประธานบัตรในเขตพื้นที่ป่าปิดได้

คำนวณมาก

ที่ กก ๐๓๐๓/ ๖๘๔๙

6

ที่ น. เลขา. อธิการคณะรัฐมนตรี
วันที่ ๑๐/๖๕
วันที่ ๒๕/๖๕ เวลา ๑๐.๐๐

กระทรวงอุตสาหกรรม 23/24

ณ พระรามที่ ๖ กท. ๑๐๕๐๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๖

เรื่อง ขอบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดขึ้นของป่าต้นน้ำลำธารและการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิก

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการพิจารณา ๔๐ ชุด

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๑๖ เห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ขอให้กำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงรวมเนื้อที่ประมาณ ๑๔,๓๓๑.๒๕ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำขึ้น ซึ่งห้ามไม่ให้มีการทำเหมืองหรือใช้พื้นที่ในทางใดโดยเด็ดขาด รวมทั้งในหอยพรมที่เข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณดังกล่าวออกจากพื้นที่ แต่โดยเหตุที่พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง กระทรวงอุตสาหกรรมจึงขอให้คณะรัฐมนตรีทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องนี้ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๑๖ ขึ้น ต่อมาได้มีการกำหนดพื้นที่ป่าจำนวน ๓๔๑ ป่า เป็นป่าปิกตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๒๒ ซึ่งผลให้ไม่อาจดำเนินการทำเหมืองแร่ในบริเวณป่าปิกดังกล่าวได้ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงขอให้การพิจารณาให้มีการเปิดป่า เพื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนของผู้ประกอบการทำเหมือง และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ทำเหมืองในเขตพื้นที่ป่าปิกจำนวน ๑๒๗ ป่าได้ และไม่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ปิงจำนวน ๒๓ ป่า แต่โดยเหตุที่ผู้ถือประทานบัตรที่ได้เปิดการทำเหมืองในเขตลุ่มน้ำขึ้น หรือในเขตพื้นที่ป่าปิกที่ยังไม่อนุญาตให้ทำเหมือง ได้แจ้งให้กระทรวงอุตสาหกรรมทราบถึงความเดือดร้อน เนื่องจากประทานบัตรสิ้นอายุแล้ว ไม่สามารถที่จะต่ออายุได้ เพราะมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น ไม่อนุญาตให้กระทำได้ ประกอบกับได้มีแหล่งแร่ในเขตพื้นที่ป่าปิกเป็นจำนวนมากที่เอกชนได้ยื่นขอประทานบัตรไว้ แต่ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้ ก่อให้เกิดปัญหาการลักลอบทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตขึ้นในเขตพื้นที่ป่าปิกหลายแห่ง รายละเอียดปรากฏตามลำดับความ เป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดขึ้นป่าต้นน้ำลำธารและการทำเหมืองในพื้นที่ป่าปิกที่ส่งมาด้วย

กระทรวงอุตสาหกรรมจึงเรียนมาเพื่อเสนอขอคณะรัฐมนตรีให้ทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เพื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนของผู้ประกอบการทำเหมือง ทั้งนี้

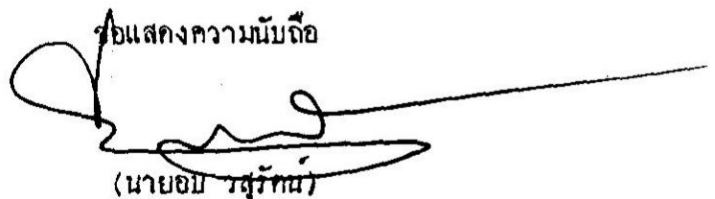
24/24

๑. เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเคียดแค้นเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่สามารถ
ทำเหมืองในเขตพื้นที่ประทานบัตรที่ได้ประกอบการทำเหมืองอยู่แล้ว เนื่องจากได้มีการกำหนดเป็นพื้นที่
ป่าปึกหรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ ในภายหลัง จึงขอให้คณะกรรมการอนุมัติให้มีการอนุญาตประทานบัตร หรือ
ต่ออายุประทานบัตรในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ แม่ปิง และในเขตป่าปึกได้ หากเป็นการอนุญาตประทานบัตรใน
เขตพื้นที่ประทานบัตรเดิมที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ หรือเป็นการอนุญาตให้ต่ออายุประทานบัตรในเขตพื้นที่ประทานบัตรเดิม
ที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ เพื่อให้ผู้ถือประทานบัตรสามารถทำเหมืองในเขตพื้นที่ดังกล่าวนั้นต่อไปได้

๒. เห็นควรตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อตรวจสอบสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ แม่ปิง
ว่า ในสภาพที่แท้จริงนั้นพื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเสื่อมโทรม หรือมีผู้อพยพเข้าไปอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์
และบริเวณใดเป็นบริเวณที่มีศักยภาพทางแร่สูง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำพื้นที่ที่เป็นป่าเสื่อมโทรม หรือพื้นที่ที่ได้มี
การบุกรุกทำลายเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในทำเหมืองอื่น รวมตลอดทั้งอนุญาตให้มีการทำเหมืองแร่ ได้ภายใต้
มาตรการในด้านการควบคุมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัดกุมเหมาะสม

๓. เนื่องจากในเขตพื้นที่ป่าปึกหลายแห่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางแร่สูง และได้มีการยื่น
ขอประทานบัตรไว้ก่อนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับพื้นที่ป่าซึ่งได้สั่งปิดไว้ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง
บางป่า และขณะนี้สถานการณ์ในด้านการความมั่นคงในพื้นที่บางป่าได้คลี่คลายไปในทางที่ดี สมควรเปิด
ให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ รวมตลอดทั้งให้มีการทำเหมืองได้ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐและชดเชย
ปัญหาการบุกรุกหรือลักลอบทำเหมืองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต จึงเห็นสมควรให้คณะกรรมการพิจารณา
ทบทวนปรับปรุงพื้นที่ป่าปึกเหล่านี้ให้เป็นป่าปึกที่อนุญาตให้มีการทำเหมืองได้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอัมรินทร์ สุรวิทย์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

กรมทรัพยากรธรณี

กองสัมปทาน

โทร. ๒๔๑๖๐๔๑